

2. Бех І. Д. Технологія інтимно-особистісного спілкування / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2003. – № 1. – С.17-29.
3. Бірюк Л. Я. Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки (психолого-академічний аспект) : навчальний посібник / Л. Я. Бірюк. – Глухів : РВВ ГДПУ, 2008. – 210 с.
4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник / Н. П. Волкова. – К. : Академія, 2006. – 256 с. – (Серія «Альма-матер»).
5. Максименко С. Д. Технологія спілкування / С. Д. Максименко, М. М. Заброцький. – К. : Главник, 2005. – 112 с. – (Серія «Психологічний інструментарій»).
6. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи : підруч. для студ. ВНЗ / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – Вид. 2-ге, допов. і переробл. – К. : Каравела, 2008. – 351 с.
7. Романовський О. Г. Педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів / О. Г. Романовський, Т. О. Бутенко // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2009. – № 3. – С. 86-93.

В статті проаналізована проблема комунікативної компетентності педагога. Освітлено сутність і основні признаки комунікативних умінь. Виділено ряд типових затруднень в проявленні комунікативних умінь педагогів. Приведено перелік професійних комунікативних умінь педагога і етапи самовоспитання комунікативних умінь. Показано роль педагогічних упражнень, ігрових і тренінгових технологій в забезпеченні комунікативної активності студентів. Виділено психолого-педагогічні і організаційно методичні умови формування комунікативних умінь майбутніх педагогів в час навчання в вищій школі.

Ключевые слова: педагог, общение, коммуникативная компетентность, коммуникативные умения, коммуникативность, коммуникативные способности.

The purpose of the article is to analyze the psychological and pedagogical aspects of future teachers' communicative skills formation. The article analyzes the problem of the teacher communicative competence by showing essence and main features of communicative skills. Number of typical difficulties in expressing communicative skills of teachers had been highlighted in the article.

Formation of future teacher's communicative competence of predetermined number of these psychological conditions: the level of need to communicate (predetermined educational activities motivation, the desire to contact a professional environment, awareness of professionally important communicative characteristics of a teacher), communication features in student group (intragroup intensity of contacts emotional satisfaction in the process of interpersonal communication, the level of understanding).

Effectiveness of communicative training is provided by adherence to a number of organizational and methodological conditions: establishing partnerships personal and equal relationship between teacher and students; formation of positive, confidential atmosphere of learning; incorporation of ethno-psychological factors mentioned in the formation of future teachers communicative abilities; taking into account modern trends and development of the Ukrainian youth, dynamics of its value orientations, needs and motives for social and psychological development of students; improvement of the curriculums of psychological and pedagogical subjects in high school; psychological counseling of students.

Communicative abilities of a teacher is the ability to build effective, efficient, focused, teacher communication with students, the ability to rebuild it according to the development of students, based on knowledge of ethics of communication, pedagogical tact and skill.

Key words: teacher, communication, communicative competence, communication skills.

УДК 378.14

Дроздова Ірина Петрівна,
доктор педагогічних наук, професор,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті розкрито основні завдання вищої школи щодо формування особистості студентів до професійної діяльності за допомогою розвитку професійного мовлення, аспекти позиції студента як майбутнього фахівця. Зазначено, що процес професійної підготовки у вищих технічних навчальних закладах спрямований на формування потреб особистості в навчанні, розвитку професійного мовлення, знання мови

професії і вдосконаленні протягом життя.

Ключові слова: професіоналізм, професійний розвиток, професійна компетентність, самовдосконалення фахівця, професійна культура, полікультурне середовище.

Постановка проблеми. Успішне позиціонування України в умовах соціокультурної трансформації суспільства й перехід до навчання протягом усього життя є цілеспрямованою реалізацією сучасних тенденцій, бо розвиток знань передбачає насамперед розвиток високих технологій.

Завданням вищої школи є формування особистості студентів для професійної діяльності за допомогою розвитку професійного мовлення, позиції студента як майбутнього фахівця з метою зміцнення його когнітивної і культурно-естетичної сфер, загального кругозору, мовленнєвої вправності в діловій ситуації. Процес професійної підготовки у вищих технічних навчальних закладах має насамперед спрямовуватися на формування готовності до такої діяльності, що базується на потребі особистості в навчанні, розвитку професійного мовлення, знання мови професії і вдосконаленні протягом життя. Розглянемо різні аспекти цього питання, щоб вирішити деякі складні проблеми формування особистості на сучасному етапі, зумовлені специфікою технічної освіти з метою вдосконалення університетської та академічної підготовки вітчизняних науковців та фахівців вищого гатунку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз філософсько-культурологічної та психолого-педагогічної літератури привернув увагу тим, що феномен спілкування на засадах професійного мовлення, пов'язаний із загальним розвитком особистості, має значний інтерес для сучасної науки. Дослідження провідних учених підтверджують значення цієї проблеми і підкреслюють її широкий міждисциплінарний діапазон (філософів і педагогів В.Андрущенка, В.Готта, Д.Дубровського, В.Лозового, А.Лосєва, М.Козлової, Л.Мікешіної, І.Новіка, Ю.Сачкова, В.Швицьова, В.Штоффа та ін.; лінгвістів Р.Будагова, В.Звегінцева, В.Панфілова, Б.Серебреннікова та ін.; психологів Л.Виготського, О.Леонтьєва, О.Лурія, С.Рубінштейна та ін.).

Визначення пізнавального взаємозв'язку певних феноменів складної системи соціальної і професійної діяльності та їх розподілу, аналіз культурно-історичних передумов формування і функціонування наукових і професійних знань як загальних, так і мовних, подано в працях П.Гайденка, В.Лекторського, М.Мамардашвілі, Н.Мотрошилової, Е.Соловйова, О.Юр'єва тощо. Нам імпонує погляд авторів, які обґрунтовують особистісно орієнтований підхід у психології особистості (Б.Ананьєв, А.Вербицький, В.Воронцова, Е.Зеєр, І.Зимня, З.Курлянд, А.Маркова, П.М'ясоїд), що передбачає спрямування на забезпечення самовдосконалення особистості засобами навчальної діяльності, задоволення прагнень фахівця до саморозвитку в процесі формування.

Мета статті (постановка завдання) – з'ясувати аспекти формування особистості фахівця у процесі навчання студентів-нефілологів професійного мовлення у вищій школі, визначити змістовні складові

мовної і фахової підготовки студентів-нефілологів.

Результати дослідження. Для фахівців нефілологічного профілю, які здійснюють організаційно-управлінську діяльність у сфері виробництва і технологій, практичну значущість мають навички і вміння грамотного й ефективного використання мовних засобів для вилучення, оброблення, продукування і ретрансляції спеціальної інформації відповідно до потреб професійного спілкування.

У цьому зв'язку мовна і мовленнєва складова визначаються як найважливіші інструментальні компоненти комплексної професійно-комунікативної компетенції фахівців, що, таким чином, робить актуальною розробку наукової системи формування й розвитку професійного мовлення за допомогою професійно-комунікативної підготовки фахівців засобами української мови.

Системний підхід до професійно-комунікативної підготовки студентів визначає необхідність педагогічного керування цим процесом на етапах проектування, реалізації і контролю мовної навчальної діяльності суб'єктів вищої нефілологічної освіти. Ефективність такого керування забезпечується знанням загальнометодологічних і наукових основ лінгвоосвітнього процесу у вищій школі, його можливостей у формуванні конкурентоздатної, висококультурної мовної особистості фахівця.

У процесі розвитку професійного мовлення мовна особистість вдосконалюється, на нашу думку, за трьома основними напрямками:

а) розвиток професійної лінгвістичної компетенції за рахунок засвоєння знакової системи української мови і становлення термінологічної компетенції фахівця у своїй галузі діяльності;

б) удосконалення когнітивного стилю діяльності (навчальної і професійної) шляхом засвоєння й розвитку нових форм сприйняття й інтерпретації різних явищ дійсності у процесі соціалізації індивіда з осмисленням абстрактних і предметних сфер, його психічним складом, характером його соціогенеза і свідомо-вольовим чинником [1; 2]. Цей розвиток виступає як вирішення проблеми розширення не тільки мовної картини світу, характерної для носіїв української мови, а й розвитку нових форм учіння і пізнання, мови фаху;

в) оформлення мотиваційно-ціннісної сфери особистості, пов'язаної з ознайомленням і критичним сприйняттям систем цінностей мови і культури, розширення світогляду, формуванням світосприйняття мовця-професіонала, досконалого знавця мовної специфіки свого фаху, білінгва і полілінгва [3].

Принципово нове завдання у формуванні особистості майбутнього фахівця пов'язане з необхідністю усвідомлювати самого себе як творчого професіонала, що забезпечуватиме достатній рівень розвитку професійної культури й самосвідомості, цілеспрямованість на творче вирішення професійних

завдань.

Тому значення інженерної освіти й інтелектуального потенціалу інженерів для національної економіки України з кожним роком збільшується. Тільки розвиваючи цей потенціал можна досягти високого рівня національного добробуту. Ми погоджуємося з думкою голови Американської національної академії розробників Річарда Морроу: «Нація, яка має найкращі інженерні таланти, володіє основним компонентом порівняної економічної й індустріальної переваги» [5, с.19].

Професіоналізм – це досконала підготовленість до здійснення професійної діяльності, за допомогою чого можна досягати високих виробничих результатів, зберігаючи фізичні й розумові сили завдяки застосуванню раціональних прийомів під час праці. Досягнення професіоналізму потребує визначення професійно значущих якостей фахівця, з'ясування закономірностей його професійного зростання шляхом вивчення результативності його діяльності, взаємопов'язаних досліджень особистісного і професійного розвитку майбутнього фахівця.

Професійний розвиток передбачає зростання, становлення професійно значущих особистісних якостей і здібностей, знань та вмінь, активне й якісне перетворення особистістю власного світогляду, що дозволить у подальшому принципово перебудувати свій спосіб життя діяльності і творчо самореалізуватися в професії. Професійний розвиток тісно пов'язаний з особистісним, саме особистісні якості у процесі професійної діяльності забезпечують спрямованість особистості на самовдосконалення.

Реалізація творчого потенціалу людини як суб'єкта професійної діяльності забезпечує формування її професіоналізму від кваліфікації до компетентності. *Професійна компетентність* дає змогу фахівцю успішно виконувати різноманітні види професійної діяльності, виявляє рівень знань і практичних умінь, ступінь сформованості професійної культури спеціаліста і визначає результати його роботи. Професійна компетентність є ознакою й головним критерієм професійної підготовленості та здатності суб'єкта праці виконувати свої професійні обов'язки відповідно до обійманої посади.

Утім професійна компетентність є синтезованою якістю фахівця, що не може бути обмежена лише наявністю відповідного обсягу знань, умінь і навичок, тобто це прояв реальної підготовленості суб'єкта навчання до безпосереднього опанування методами і засобами професійної діяльності та вміння застосовувати їх на практиці. Таким чином формування особистості майбутнього фахівця у вищих навчальних закладах технічного профілю має здійснюватися основі особистісно орієнтованого підходу, що дозволяє майбутньому фахівцю змінювати свою індивідуальну професійну діяльність відповідно до вимог сучасного українського суспільства та ринку праці.

Професійна діяльність особистості не може однозначно розглядатися як якась локальна, вузька, замкнена і самодостатня характеристика. Вона завжди є зрізом, аспектом, одним із боків її життєдіяльності,

соціальної активності як цілісних і нерозчленованих компонентів. Тому неправомірно ізолювати один від одного такі особистісні параметри, як її професійна і загальна культура. Остання є однією з найважливіших, засадничих характеристик рівня соціалізації особистості, її соціальної зрілості. Уявляється продуктивним і перспективним підхід до цього явища як до інтегративної, складної, цілісної системи, що має різні взаємозалежні рівні, підсистеми, елементи.

Так, професійна культура особистості є єдністю професійних знань, умінь, що реалізуються в активній творчій діяльності. Вона, зрозуміло, пов'язана зі світоглядними настановами, моральними орієнтирами, політичними поглядами, естетичним смаком, культурою мислення тощо. *Професійна культура* посідає особливе місце у структурі культури особистості, оскільки в процесі професійної діяльності культура особистості всебічно й ефективно реалізується. Саме в професійній діяльності акумулюються всі види культури особистості.

Певне місце відводиться в діяльнісно-видовій системі культури особистості – культурі спілкування, мовній культурі. Культура особистості диференціюється на культуру професійну, виробничу, науково-пізнавальну, суспільно-політичну, сімейно-побутову та культуру дозвілля, у яких так чи інакше представлені підсистеми діяльнісно-видової структури [6].

Вища школа є сьогодні найважливішим соціальним інститутом, у якому відбувається становлення молодого покоління. У зв'язку з цим перед освітою також постає складне питання підготовки студентської молоді до життя в умовах полікультурного середовища і формування умінь та навичок майбутніх фахівців для професійного спілкування з людьми різних національностей, культур, віросповідань і ціннісних орієнтацій.

Мовний бар'єр є одним із найважливіших чинників, що знижують потенціал міжособистісного спілкування під час професійно зумовлених ситуацій. Проблема ця складна для студентів як майбутніх фахівців, оскільки незнання української мови у деяких випадках може негативно вплинути на їхню соціальну активність, скоротити «поле» реалізації особистісного потенціалу, стати чинником напруженості міжособистісних стосунків. Для вирішення цієї проблеми слід удосконалювати навчальну програму з професійного спілкування українською мовою (за видами мовленнєвої діяльності, формами і жанрами тощо), що дозволить підготувати сучасних соціально мобільних фахівців у всеукраїнському і загальноєвропейському просторі, здатних і готових адекватно реагувати в ситуаціях полікультурної взаємодії.

Таким чином, найважливішими завданнями вищої школи сьогодні має бути не тільки професійне, а й культуроформувальне та мовне, мовленнєве, що полягає в розвитку особистісного світу молоді людини шляхом її зростання від індивідуального до духовного-практичного досвіду людства, у вихованні людини культури, здатної до самовизначення й продуктивної творчої діяльності щодо створення

культурного українськомовного середовища.

Головною метою формування навичок професійного мовлення студентів-нефілологів має бути розвиток у майбутнього фахівця здатності бачити в техніці, науці, інженерній діяльності соціокультурний зміст, опанувати сполучні зв'язки комп'ютерної техніки й гуманітарних знань, зрозуміти мову культури. Це не може бути здійснене без співвідношення наукової, технічної, художньої творчості, стилю мислення, без усвідомлення творчого характеру динаміки світової і вітчизняної культури.

Слід ураховувати й те, що з погіршенням стану системи виховної роботи у ВНЗ саме гуманітарні дисципліни залишаються центрами, що впливають на культуру особистості студента, формують систему моральних цінностей, серед яких формування мовної культури особистості фахівців стало розглядатися як умова збереження національної культури і державності [4].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, вища школа є сьогодні

найважливішим соціальним інститутом, у якому відбувається становлення молодого покоління. У зв'язку з цим перед освітою також постає складне питання підготовки студентської молоді до життя в умовах полікультурного середовища і формування умінь та навичок майбутніх фахівців для професійного спілкування з людьми різних національностей, культур, віросповідань і ціннісних орієнтацій. Але для підготовки висококваліфікованого фахівця необхідно приділяти увагу не тільки особистісно-індивідуальним та особистісно-соціальним якостям, а й безпосередньо професійній комунікативній компетенції, бо саме мовні стратегії є чинником, що сприяє інтенсифікації цієї компетенції.

Розгляд соціокультурологічних аспектів дослідження професійного мовлення студентів технічних ВНЗ дозволить визначити суперечливі проблеми формування особистості на сучасному етапі розвитку вищої школи, зумовлені специфікою технічної освіти, удосконаленням університетської підготовки вітчизняних фахівців.

Список використаних джерел

1. Александров Б. Н. Вопросы моделирования деятельности и личности специалиста / Б. Н. Александров, Л. В. Полетаев // Среднее специальное образование. – 1982. – № 1. – С. 28–31.
2. Барановська Л. В. Навчання студентів професійному спілкуванню / Л. В. Барановська. – Біла церква : Білоцерків. держ. аграр. ун-т, 2002. – 256 с.
3. Бацевич Ф. С. Філософія мови : історія лінгвофілософських учень : підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Академія, 2008. – 240 с. – (Серія «Альма-матер»).
4. Дроздова І. П. Розвиток креативності як необхідної якості особистості професіонала у процесі навчання студентів ВТНЗ засобами українського мовлення / І. П. Дроздова // Науковий вісник Херсонського державного університету : зб. наук. пр. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2008. – (Серія: Педагогічні науки ; вип. 50, ч. 2). – С. 108–113.
5. Инженерное образование: состояние, проблемы и перспективы // Высшая школа XXI века. – 2007. – № 8. – С. 19–21.
6. Лозовой В. О. Культура особистості та етикет : посібник / В. О. Лозовой, О. В. Уманець, М. Б. Ценко. – Х. : Регіон-інформ, 2004. – 112 с.

В статье раскрыты основные задачи высшей школы по формированию личности студентов к профессиональной деятельности посредством развития профессиональной речи, аспектные позиции студента как будущего специалиста. Отмечено, что процесс профессиональной подготовки в высших технических учебных заведениях направлен на формирование потребностей личности в обучении, развития профессиональной речи, знания языка и профессии и совершенствовании в течение жизни.

Ключевые слова: профессионализм, профессиональное развитие, профессиональная компетентность, самосовершенствование специалиста, профессиональная культура, поликультурная среда.

The article deals with the main objectives of the formation of high school students' identity to professional activity by means of the development of the professional speech, aspect positions of the student as future experts for strengthening of his/her cognitive, cultural and esthetic spheres, general outlook, speech skills in a business situation. It is noted that the process of vocational training in the high technical educational institutions is directed on formation of the needs of the personality for learning, development of the professional speech, knowledge of language of a profession and improvement during the whole life. A research objective is clarification of aspects of the identity formation of the expert in the process of training of students non-philologists of the professional speech at high school and definitions of substantial components of language and vocational training of students non-philologists. Language and speech aspects are described to define the major tool components of complex professional and communicative competence of experts for the development of scientific system of formation and development of the professional speech by means of communicative training of specialists by means of the Ukrainian language. The main directions of development of the professional speech of the language personality, including development of professional linguistic competence, improvement of cognitive style of activity, registration of the motivational and valuable sphere of the personality have been proved. The essence of the concepts of professionalism, professional development and professional competence has been defined. It has been specified that the professional culture of the identity of the expert is unity of professional knowledge, the abilities realized in vigorous creative activity. For training of the highly qualified specialist it is necessary to pay attention to personal and individual, and personal and social qualities, professional communicative competence. Research of the sociocultural aspects of the

professional speech of students of HTEI will allow to define the problems of formation of the personality at the present stage of development of high school, caused by specificity of technical education, improvement of university training of national experts.

Key words: professionalism, professional development, professional competence, self-improvement expert, professional culture, multicultural environment.

UDC 372.41

Demény Piroska,
Docens BBTE – Kolozsvár,
Pszichológia és Neveléstudományok Kar
Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet

KOLOZSVÁRI NEGYEDIKESEK OLVASÁSI PREFERENCIÁI ÉS ATTITÚDJE

A 21. század tudásalapú társadalmában az értő, elemző olvasás az egyén társadalomba való beilleszkedésének záloga, az életminőség javulásának alapvető feltétele. Jelen kutatásunk célkitűzése a kolozsvári negyedik osztályos, 9-10 éves korosztály olvasási attitűdjének felmérése. Megvizsgáltuk, milyen olvasási szokásokkal rendelkeznek és olyan fejlesztési tervet dolgoztunk ki, amely erősíti az olvasási motivációt és segíti a szövegértést.

Kulcsszavak: olvasási attitűd, szövegértés, rekreációs és akadémikus olvasás.

Az általunk tanulmányozott külföldi (Magyarország, illetve angol nyelvű) szakirodalom szerint a mai gyermekek keveset olvasnak. A szövegértéssel kapcsolatos PISA - vizsgálatok pedig azt mutatták, hogy a romániai 15 éves korosztály fele funkcionális analfabéta, vagyis el tudja olvasni a szöveget, de nem érti meg, így a tanuláshoz sem tudja ezt a képességét megfelelően használni.

Kutatásunk célkitűzése annak a feltárása, hogy a Kolozsváron tanuló kisiskolásokra -ezen belül a IV. osztályosokra - is érvényes-e ez a tendencia. Feltárjuk, milyen olvasási attitűdökkel rendelkeznek a kolozsvári negyedik osztályosok, megvizsgáljuk, hogy mi motiválja őket az olvasásra, milyen olvasási szokásokkal rendelkeznek. Megvizsgáljuk a szülők olvasási szokásainak és az otthon fellelhető könyvek számának korrelációját a gyermekek olvasási szokásaival és olyan fejlesztési tervet dolgozunk ki, amely segíti a gyermekek olvasási motivációjának erősítését, olvasási attitűdjét és szövegértését.

A kutatás hipotézisei

- a gyermekek olvasási attitűdje negatív előjelű
- az elolvasott könyvek nagy részét a kötelező olvasmányok teszik ki
- az otthon fellelhető könyvek száma és a szülők olvasási szokása befolyásolja a gyermekek olvasási szokásait és preferenciáját
- a szövegértései nehézségek negatív hatással vannak az olvasási motivációra

A kutatás módszerei és eszközei

A feltárás módszerei közül az írásbeli kikérdezést alkalmaztuk. A feldolgozás módszerei közül pedig a statisztikát (SPSS program) használtam.

A kutatás eszköze három, olvasási szokást, attitűdöt, motivációt és preferenciát felmérő kérdőív volt.

1-es kérdőív: Az 1-es számú kérdőív összeállításához a Nagy Attila 1997-ben végzett országos (Magyarország) felmérésre használt kérdőívét használtuk. A kérdések középpontjában a könyv- és könyvtárhasználati

szokások, valamint az olvasással eltöltött idő, az olvasott szövegek változatossága állnak. A kérdőív nagyrészt feleletválasztós kérdéseket tartalmazott, de voltak benne kifejtős kérdések is (pl. Mit olvastál az elmúlt három hónapban? Mi a címe a kedvenc könyvednek?).

A 2-es számú kérdőív (Garfield-teszt): az olvasás iránti érdeklődés és attitűdök vizsgálatára szolgál, mely az angol szakirodalomból származik, a kutatáshoz lefordítottuk, hogy a gyermekek megértsék a kérdéseket (Michael C. Mc. Kenna).

A kérdőív gyermekbarát, a gyermekek számára sokkal jobban értelmezhető, mivel ismert, vicces, kedvelt rajzfilmfigura tér vissza a kérdések mindegyike során. Továbbá az írásbeli, szöveges kérdőív nem minden gyermek számára egyformán érthető a terjedelmes kérdések és változatos válaszlehetőségek miatt. Ennek a kérdőívnek az esetében csak a kérdések változnak, a vizuális választási lehetőségek mindig ugyanazok maradnak.

A 3-as kérdőív kérdései két nagyobb egységbe sorolhatóak. A húsz kérdésből tíz a rekreációs, 10 pedig az akadémikus olvasásra kérdez rá.

A kutatás résztvevői

A kutatás résztvevői kolozsvári IV. osztályos kisiskolások. A kutatás során figyeltünk arra, hogy a populáció bármely egyénének esélye legyen bekerülni a mintába. Ennek érdekében a véletlen mintavételt alkalmaztuk. Annak érdekében, hogy a kérdőív nemek szerinti általánosítási lehetőséget nyújthasson, figyeltünk arra is, hogy mindkét nem hasonló arányban képviseltesse magát a mintában. Így a mintába 80 fiú és 76 lány került be.

Kolozsváron a 2014-2015-ös tanévben 375 magyar IV. osztályos volt. Kiszámítottuk a statisztikai honlap segítségével, hogy mekkora mintára lenne szükségem ahhoz, hogy általánosítani lehessen.

A program a következő eredményeket adta:

- +8% pontos pontossággal 107 személyre van szükség
- +6% pontos pontossággal 156 személyre van